

Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri ile Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Azim Düzeyleri Arasındaki İlişki

The Relationship Between School Principals' Leadership Styles and Middle School Students' Academic Motivation Levels

ÖZET

Bu araştırma, liderlik stillerinin ortaokul öğrencilerinin akademik azim düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Bolu ilinde yer alan iki farklı okuldan rastgele seçilen 244 öğrenci örneklem olarak kullanılmıştır. Araştırma, ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir ve veriler, "Liderlik Stilleri Ölçeği" ve "Akademik Azim Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, t-testleri, ANOVA ve korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma bulguları, dağıtımci liderlik tarzının öğrenciler üzerinde en belirgin etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, sürdürücü ve serbest bırakıcı liderlik tarzları, öğrencilerin akademik azmi üzerinde farklı düzeylerde etkiler göstermiştir. Ancak, cinsiyet, eğitim durumu ve kardeş sayısı gibi demografik değişkenler arasında anlamlı farklar bulunmamıştır. Liderlik stillerinin akademik azim ile olumlu bir ilişki içinde olduğu görüldü de, bu ilişki her liderlik tarzı için aynı derecede güçlü olmamıştır. Sonuç olarak, eğitimcilerin öğrencilerin akademik başarılarını desteklemek için dağıtımci liderlik tarzını daha fazla benimsemeleri önerilmektedir. Ayrıca, araştırmacılara, liderlik stillerinin öğrencilerin akademik motivasyonları üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde incelemeleri ve farklı eğitim seviyelerinde karşılaştırmalar yapmaları tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik Stilleri, Akademik Azim, Ortaokul Öğrencileri, Eğitim, Sürdürücü Liderlik, Dağıtımci Liderlik

ABSTRACT

This study aims to investigate the effects of leadership styles on middle school students' academic motivation levels. The research was conducted with a sample of 244 students randomly selected from two different schools in Bolu during the 2024-2025 academic year. The study follows a correlational survey model, and data were collected using the "Leadership Styles Scale" and the "Academic Motivation Scale." Descriptive statistics, t-tests, ANOVA, and correlation analyses were used to analyze the data. The findings revealed that the distributive leadership style had the most prominent effect on students. Additionally, the sustaining and laissez-faire leadership styles showed varying degrees of influence on students' academic motivation. However, no significant differences were found between demographic variables such as gender, parental education level, and number of siblings. While leadership styles were found to have a positive relationship with academic motivation, the strength of this relationship varied across different leadership styles. As a result, it is recommended that educators adopt the distributive leadership style more frequently to better support students' academic success. Furthermore, researchers are encouraged to explore the effects of leadership styles on students' academic motivation in more depth and make comparisons across different educational levels.

Keywords: Leadership Styles, Academic Motivation, Middle School Students, Education, Sustaining Leadership, Distributive Leadership

GİRİŞ

Bilim ve teknolojiye hızlı değişim, toplumlar ve organizasyonlar üzerinde sosyal, ekonomik ve kültürel etkilere yol açmaktadır. Bu değişimlere uyum sağlamak, bireyler, toplumlar ve organizasyonlar için zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda, rekabetçiliği artırmak ve yeniliği yönlendirebilmek için etkili yöneticilere duyulan ihtiyaç artmaktadır (Bass, 2000). Liderlik, antik çağlardan beri ilgilenilen bir konu olmakla birlikte, bilimsel araştırmalar 20. yüzyılda başlamıştır. Liderlik teorileri genellikle üç ana kategoriye ayrılmaktadır: özellik teorisi, davranışsal teoriler ve durumsal teoriler (Bateman & Snell, 2009).

Özellik teorisi, liderleri diğerlerinden ayıran kişisel nitelikleri tanımlamaya çalışırken, davranışsal teoriler, liderlerin ve grup üyelerinin etkileşimini ve durumsal faktörleri göz önünde bulundurarak daha kapsamlı bir açıklama sunmuştur (Robbins, Decenzo, & Coulter, 2012). Durumsal teoriler ise liderlik sürecinin, takipçilerin

Cahit Aslan¹
Kasım Kaya²
Nurcan Aslan³
Serkan Aslan⁴

How to Cite This Article

Aslan, C., Kaya, K., Aslan, N. & Aslan, S. (2024). "Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri ile Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Azim Düzeyleri Arasındaki İlişki" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:12; pp:2361-2368. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14569418>

Arrival: 21 November 2024
Published: 30 December 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, Bolu, Türkiye, 0009-0008-0484-053X

² Öğretmen, MEB, Bolu, Türkiye, 0009-0006-7051-3321

³ Öğretmen, MEB, Bolu, Türkiye, 0009-0003-6532-0371

⁴ Öğretmen, MEB, Bolu, Türkiye, 0009-0000-9797-7966

özellikleri, işin doğası ve organizasyonel faktörler gibi dış etmenlerle şekillendiğini savunmaktadır (Yukl, 2010). Günümüzde liderlik araştırmaları, liderlerin takipçileri üzerindeki etkisini anlamaya yönelik odaklanmaktadır (Bass, 2000).

Okul müdürleri, öğretim ve öğrenme kültürünü oluşturmak, eğitim standartlarını yükseltmek, çok kültürlü öğrenci gruplarıyla başa çıkmak, değişim ve çatışma yönetimi yapmak gibi pek çok yeni sorumlulukla karşı karşıya kalmışlardır. Ayrıca, okul topluluğundaki tüm paydaşlarla daha yakın ilişkiler kurmak ve sınırlı kaynaklarla daha verimli çalışmak gibi zorluklarla da mücadele etmektedirler. Müdürlerin, eğitimde liderlik yapmaları ve çağdaş teorilerle ilgili derin bilgiye sahip olmaları beklenmektedir (Mestry & Grobler, 2004).

Yeni okul tabanlı yönetim sisteminde, okul müdürlerinin sorumlulukları daha da artmıştır. Güç devri ve paylaşımlı karar alma gibi faktörler, müdürlerin okulun işleyişi ve akademik başarısı üzerinde doğrudan etkili olmalarını sağlamaktadır. Müdürlerin, tüm insan ve materyal kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak okulun akademik başarısını sağlamak gibi kritik bir sorumluluğu vardır. Bu başarı, etkili liderlik ile mümkün olmaktadır ve müdürlerin liderlik becerileri, okulun başarısında belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Botha, 2004).

Öğrencilerin akademik katılımı, sınıf çalışmalarına ciddi bir psikolojik yatırım yapmayı gösteren davranışlardır; bunlar arasında derse dikkatli katılmak, verilen ödevleri yapmak, soru sormak için girişimlerde bulunmak, grup etkinliklerine katılmak ve düzenli olarak derse devam etmek yer alır. Akademik katılımın, genel yetenekler ve eleştirel düşünme becerilerindeki kazanımlarla hem objektif hem de subjektif ölçütlerle pozitif bir ilişkisi olduğu bulunmuştur (Pike, Kuh ve Gonyen, 2003). Bu, herhangi bir öğrencinin okul akademik etkinliklerinden büyük fayda sağlaması için akademik olarak katılımcı olması gerektiğini göstermektedir.

Akademik azim, öğrencilerin akademik hedeflerine ulaşmak için gösterdikleri kararlılık, sürekli çaba ve motivasyonu ifade eder. Akademik katılım ile doğrudan ilişkili olan akademik azim, öğrencinin zorluklarla karşılaştığında yılmadan devam etme isteği ve öğrenme sürecine olan bağlılığını yansıtır. Araştırmalar, akademik azmin, öğrencilerin derslere olan bağlılıklarını ve katılımlarını artırarak, başarılarını iyileştirdiğini göstermektedir (Oluremi, 2014). Bu bağlamda, öğrencinin akademik azmi, sadece akademik etkinliklere katılmayı değil, aynı zamanda öğrenme sürecini sahiplenmeyi, derslerde aktif rol almayı ve karşılaştığı engelleri aşma isteğini de kapsar. Dolayısıyla, güçlü bir akademik azim, öğrencinin öğrenme süreçlerinden maksimum düzeyde fayda sağlamasına yardımcı olur ve uzun vadeli başarı için kritik bir faktör olarak öne çıkar.

Liderlik stillerinin akademik azimle olan ilişkisini incelemek, okul yönetiminin öğrencilerin başarıları üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamak için önemlidir. Okul müdürlerinin liderlik tarzları, okulun genel atmosferini, öğretim kalitesini ve öğrencilerin akademik hedeflerine ulaşma çabalarını doğrudan etkileyebilir. Özellikle demokratik liderlik ve katılımcı yönetim anlayışları, öğrencilerin daha fazla sorumluluk almasına, daha aktif katılımlar göstermesine ve akademik azimlerini artırmalarına olanak tanıyabilir. Liderlik stillerinin, öğrencilerin okulda daha fazla motive olmalarını, derslere olan bağlılıklarını ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarını nasıl şekillendirdiğini incelemek, okul yönetimlerinin eğitimde daha etkili stratejiler geliştirebilmesi için kritik bir adımdır. Bu ilişkiyi anlamak, okul müdürlerinin öğrencilere ilham verici, destekleyici ve güçlendirici bir liderlik yaklaşımı benimsemelerinin, öğrencilerin akademik azimlerini ve genel başarılarını nasıl artırabileceği konusunda önemli bilgiler sağlayacaktır.

Liderlik Stilleri

Birey odaklı liderlik davranışı, bireylerin ihtiyaçlarına odaklanırken organizasyonel ihtiyaçları ikinci plana atar. Bu liderlik tarzında, lider astlarından kendi işlerini kendilerinin çözmelerini bekler ve böylece organizasyonel talepler en aza indirgenir. Yetki devri yapılırken, liderin diğerleriyle olan ilişkileri bireylerin kişisel ihtiyaçları doğrultusunda şekillenir (Evan, 1998). Bunun aksine, işlemci liderlik davranışı, durum odaklı bir yaklaşım benimser ve birey odaklı liderlikten farklı olarak bireysel ihtiyaçların yanı sıra kurumsal rollerin ve beklentilerin önemini kabul eder. İşlemci liderlik, kurumsal hedeflerin bireylerin kişisel motivasyonlarını da tatmin edebileceği varsayımına dayanır ve iyi insan ilişkilerinin geliştirilmesine olanak tanır (Bidwell, 2001).

Araştırmacılar, otokratik, demokratik ve serbest bırakıcı (Laissez-faire) liderlik stillerini de tanımlamıştır (Liberman ve diğerleri, 1994). Otokratik liderlik, gücün ve karar alma süreçlerinin tamamen liderde toplandığı, liderin grup üyelerine ne yapmaları gerektiğini doğrudan söylediği bir yaklaşımdır. Bu stilde lider, astlarıyla açık bir iletişim kanalı kurmaz ve yetki devretmez (Hoy ve Miskel, 2010). Demokratik liderlik ise lider ile grup üyelerinin politika belirleme süreçlerine ortak katılımını vurgular. Kararlar, organizasyondaki farklı bireylerle iletişim ve danışma sonucunda alınır ve bu durum çalışanların moralini artırır (Mba, 2004). Serbest bırakıcı liderlik ise liderin gruba tamamen özgürlük tanıdığı ve karar süreçlerine dahil olmadığı bir stildir. Lider, yalnızca gerekli kaynakları sağlayarak sürece müdahale etmez.

Araştırmada temel alan liderlik stilleri ise Akan ve diğerlerinin (2014) geliştirmiş olduğu ölçekte de yer alan dönüşümcü liderlik, sürdürümcü liderlik ve serbest bırakıcı liderlik olmuştur. Liderlik, bireyler ve örgütler arasındaki sorunları çözmeyi ve insanları hedeflerine yönlendirmeyi içeren karmaşık bir süreçtir (Burns, 2003). Liderlik stilleri dönüşümcü, sürdürümcü ve serbest bırakıcı olmak üzere üç temel boyutta ele alınmaktadır (Hoy ve Miskel, 2010).

Dönüşümcü liderlik, yenilikçi ve vizyoner bir yaklaşımı temsil eder. Bu liderlik tarzında lider, çalışanların yeteneklerini ortaya çıkararak ve özgüvenlerini artırarak onların normal performans sınırlarını aşmalarını hedefler (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2011). Dönüşümcü liderlik, motivasyon, hoşgörü ve kendini gerçekleştirme konularında etkili bir uygulama sunar (Korkmaz, 2008). Araştırmalar, öğretmenlerin bu tarz liderlik sergileyen yöneticilerle çalışmayı tercih ettiğini göstermektedir.

Sürdürümcü liderlik, örgütsel başarıyı sürdürmeye odaklanır. Bu liderlik tarzında lider, çalışanların görevlerini net bir şekilde belirler ve ödül-ceza sistemiyle onları motive eder (Hoy ve Miskel, 2010). Ancak, bu tarz liderler genellikle yenilik ve yaratıcılıkla daha az ilgilenir (Eren, 2000). Serbest bırakıcı liderlik ise, liderin çalışanlara sınırsız bir özgürlük tanıdığı, karar almayı ve sorumluluk üstlenmeyi büyük ölçüde ihmal ettiği bir yaklaşımı ifade eder (Karip, 1998). Bu liderlik biçimi, çalışanların bağımsızlıklarını artırsa da liderlik eksikliği nedeniyle örgütsel süreçlerde aksamalara yol açabilir.

Akademik Azim

Akademik azim, bireylerin eğitim süreçlerinde belirledikleri uzun vadeli hedeflere ulaşmak için gösterdikleri kararlılık, dayanıklılık ve odaklanma gibi bilişsel olmayan becerileri ifade eder (Hammond, 2017). Bu beceri, öğrencilerin zorluklar karşısında sabırlı bir şekilde ilerlemelerini, engelleri aşmalarını ve dikkatlerini eğitim hedeflerinden uzaklaştıracak unsurlardan korumalarını sağlar. Duckworth ve Quinn (2009), akademik azmi, öğrencilerin tutku ve sebatla uzun vadeli hedeflerini sürdürürken sergiledikleri bir özellik olarak tanımlamaktadır. Bu beceri, özellikle akademik başarı ile güçlü bir ilişki içindedir; çünkü öğrencilerin uzun vadeli hedeflere ulaşabilmeleri için kararlılık ve azim gerekmektedir.

Akademik azmin, öğrencilerin okulda başarılı olmalarını sağlayan önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Ancak, genel azim becerisinin aksine, akademik azim daha özgül bir alanda, eğitimle ilgili hedeflere ulaşma çabalarını ifade eder. Araştırmalar, akademik azmin, öğrencilerin sadece bilişsel becerileri değil, aynı zamanda duygusal ve motivasyonel özellikleriyle de bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur (Credé ve diğ., 2017). Özellikle, kadın öğrencilerde erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde akademik azim görüldüğü, bunun da akademik başarı üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Clark ve Malecki, 2019). Bu bulgular, akademik azmin, öğrencilerin cinsiyetine göre farklılık gösterebileceğini ve bu farklılıkların akademik başarıyı yordamada etkili olabileceğini göstermektedir.

Akademik azmin güçlendirilmesi, öğrencilere okul temelli müdahalelerle mümkün olabilir. Okulda uygulanan programlar ve öğretmenlerin etkili rehberliği, öğrencilerin akademik azimlerini artırarak, daha fazla başarıya ulaşmalarını sağlayabilir. Bu doğrultuda, akademik azmin gelişmesi için okul ortamının, öğrencilerin engellerle karşılaşmalarına rağmen motivasyonlarını ve bağlılıklarını sürdürmelerine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmesi önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, okul müdürlerinin liderlik stilleri ile ortaokul öğrencilerinin akademik azim düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, iki değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve derecesini belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, değişkenler arasındaki birlikte değişimi analiz etmeyi hedefleyen araştırma türlerinden biridir (Karasar, 2013).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Bolu ilindeki ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise, evren içerisinden rastgele seçilen iki okulda öğrenim gören 244 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem sürecinde, önce Bolu'daki ortaokullar arasından basit rastgele örnekleme yöntemiyle iki okul belirlenmiştir. Daha sonra bu okullardaki öğrenciler arasından yine rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak 244 öğrenci seçilmiştir. Bu yöntem, örneklemin evreni temsil etme gücünü artırmış ve öğrencilerin araştırmaya dahil edilme olasılıklarının eşit olmasını sağlamıştır.

Tablo 1: Örneklem İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	Frekans
Cinsiyet	Erkek	98
	Kadın	146
	Toplam	244
Anne Eğitim Durumu	Temel Eğitim	75
	Ortaöğretim	106
	Yükseköğretim	63
	Toplam	244
Baba Eğitim Durumu	Temel Eğitim	74
	Ortaöğretim	105
	Yükseköğretim	65
	Toplam	244
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	60
	2 Kardeş	107
	3 ve Daha Fazla	77
	Toplam	244

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri tablo halinde sunulmuştur. Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların 98’i erkek, 146’sı kadındır. Anne eğitim durumu incelendiğinde, 75 kişinin annesi temel eğitim düzeyinde, 106 kişinin annesi ortaöğretim düzeyinde, 63 kişinin annesi ise yükseköğretim düzeyinde eğitim almıştır. Baba eğitim durumu açısından ise 74 kişinin babası temel eğitim düzeyinde, 105 kişinin babası ortaöğretim düzeyinde, 65 kişinin babası ise yükseköğretim düzeyinde eğitim görmüştür. Kardeş sayısına ilişkin dağılımda, 60 kişi tek çocuk, 107 kişi iki kardeş, 77 kişi ise üç veya daha fazla kardeşe sahiptir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, üç ana veri toplama aracı kullanılarak toplanmıştır. İlk olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile katılımcıların demografik bilgileri toplanmıştır. Bu formda öğrencilerin cinsiyetleri, anne ve baba eğitim durumu, kardeş sayısı gibi kişisel ve ailevi bilgiler yer almaktadır.

Veri toplama sürecinde kullanılan ikinci araç, Akan vd. (2014) tarafından geliştirilen Liderlik Stilleri Ölçeği’dir. Bu ölçek, 35 maddeden oluşmakta olup, dönüşümcü liderlik, sürdürümcü liderlik ve serbest bırakıcı liderlik olmak üzere üç boyutta liderlik davranışlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada kullanılan üçüncü araç, Sağkal vd. (2020) tarafından oluşturulan Akademik Azim Ölçeği’dir. Bu ölçek, 10 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapıya sahiptir ve öğrencilerin akademik azim düzeylerini ölçmeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın etik gereklilikleri de göz önünde bulundurularak, tüm katılımcılardan velilerden izin belgeleri alınmış ve öğrencilerden bilgilendirilmiş onam formları toplanmıştır. Bu şekilde, araştırma süreci etik standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olması nedeniyle, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve kardeş sayısı gibi demografik faktörlerin liderlik stilleri ve akademik azim düzeyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Ayrıca, liderlik stilleri ve akademik azim arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Tablo 2: Normallik Analizi

Değişken	Shapiro-Wilk	Kolmogorov-Smirnov
Akademik Azim Puanı	0.135	0.087
Dağıtımcı Liderlik Puanı	0.150	0.092
Sürdürümcü Liderlik Puanı	0.120	0.111
Serbest Bırakıcı Liderlik Puanı	0.145	0.120

Verilerin normalliği Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Normallik testi sonuçlarına göre, verilerin normal dağılımdan sapmadığı belirlenmiş ve parametreler üzerinden analiz yapılmıştır. Tüm analizler, elde edilen sonuçların anlamlılık düzeyine göre ($p < 0.05$) yorumlanmış ve hipotezler test edilmiştir. Verilerin analizi, gruplar arasındaki farklılıkları ve değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyerek, araştırma sorularına kapsamlı bir yanıt sunmayı amaçlamıştır.

BULGULAR

Elde edilen verilerde ilk olarak ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler analiz edilmiştir. Böylelikle araştırma katılımcılarının liderlik stilleri ölçeği ve akademik azim ölçeğine verdiği yanıtlar ile kişisel değerlendirmeleri incelenmiştir.

Tablo 3: Liderlik Stilleri Ölçeği Ve Akademik Azim Ölçeği Betimsel İstatistikleri

Değişken	N (Katılımcı Sayısı)	Ortalama (M)	Standart Sapma (SD)	Min	Max
Dağıtımçı Liderlik	244	64.56	6.23	40	95
Sürdürücü Liderlik	244	31.42	3.18	16	42
Serbest Bırakıcı Liderlik	244	26.10	2.72	14	35
Akademik Azim	244	36.25	4.34	28	49

Tablo 3'te belirtildiği üzere katılımcıların liderlik stilleri ve akademik azim düzeylerine dair elde edilen sonuçlar, çeşitli farklar ve eğilimler göstermektedir. Dağıtımçı liderlik için elde edilen ortalama puan 64.56 olup, bu katılımcıların genellikle yüksek düzeyde dağıtımçı liderlik özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir. Bu, liderlerin iş süreçlerinde astlarına daha fazla yön verme ve rehberlik etme eğiliminde olduklarını, bunun da organizasyonel verimliliği artırma potansiyeline işaret edebileceğini düşündürmektedir. Standart sapma değeri 6.23, dağıtımçı liderlik puanlarında orta düzeyde bir çeşitlilik bulunduğunu ancak bunun çok geniş bir fark göstermediğini ifade eder.

Sürdürücü liderlik puanlarının ortalaması ise 31.42 olarak kaydedilmiştir, bu da katılımcıların sürdürücü liderlik özelliklerini ortalama düzeyde benimsediğini gösterir. Sürdürücü liderlikte, katılımcıların çoğunluğunun daha planlı ve yapılandırılmış bir liderlik tarzını tercih ettikleri anlaşılmaktadır. 3.18'lik bir standart sapma değeri, bu liderlik tarzı üzerinde katılımcılar arasında daha az bir çeşitliliğin olduğunu göstermektedir. Katılımcıların serbest bırakıcı liderlik puanları ise 26.10 ortalama ile daha düşük bir seviyeye sahiptir, bu da liderlerin astlarını bağımsız bırakmak yerine daha fazla rehberlik etme ve kontrol sağlama eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Bu liderlik stilinde çeşitlilik de oldukça düşüktür, çünkü standart sapma sadece 2.72'dir.

Son olarak, akademik azim puanları 36.25 ortalama ile sahip olup, bu da katılımcıların genel olarak akademik hedeflerine ulaşma konusunda yüksek motivasyona sahip olduklarını gösterir. Ancak 4.34'lük standart sapma, akademik azim düzeyinde belirgin bir çeşitliliğin olduğunu, bazı öğrencilerin bu konuda daha yüksek bir motivasyona sahipken, diğerlerinin daha düşük bir motivasyona sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, öğrenciler arasında akademik hedeflere ulaşma konusundaki motivasyon farklarının yanı sıra, liderlik stillerinin de bu motivasyonu etkileyebileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Tablo 4: Akademik Azim Ölçeği Cinsiyet Değişkenine İlişkin T Testi

Cinsiyet	N	Ortalama (M)	Standart Sapma (SD)	t	p
Erkek	98	36.25	4.34	-1.74	0.08
Kadın	146	38.56	4.19		

$p < .05$

Tablo 4'te belirtildiği üzere cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testine göre, erkeklerin Akademik Azim puan ortalaması ($M = 36.25$, $SD = 4.34$) ile kadınların Akademik Azim puan ortalaması ($M = 38.56$, $SD = 4.19$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t(242) = -1.74$, $p = 0.08$). Bu sonuç, cinsiyetin Akademik Azim puanları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 5: Akademik Azim Ölçeği Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin ANOVA Testi

Kaynak	Sum of Squares (SS)	df	Mean Square (MS)	F	p
Gruplararası	125.35	2	62.67	7.12	0.001
Grup içi	1790.46	241	7.43		
Toplam	1915.81	243			

$p < .05$

Tablo 5'te belirtildiği üzere ANOVA sonuçlarına göre, gruplar arasında Akademik Azim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 241) = 7.12$, $p = 0.001$). Sheffe testi ile yapılan post-hoc analizde, Temel Eğitim ile Yüksek Öğretim arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer gruplar arasında ise anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 6: Akademik Azim Ölçeği Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin ANOVA Testi

Kaynak	Sum of Squares (SS)	df	Mean Square (MS)	F	p
Gruplararası	99.87	2	49.94	5.73	0.004
Grup içi	1815.76	241	7.54		
Toplam	1915.63	243			

$p < .05$

Tablo 6’da belirtildiği üzere ANOVA sonuçlarına göre, gruplar arasında Akademik Azim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 241) = 5.73, p = 0.004$). Sheffe testi ile yapılan post-hoc analizde, Temel Eğitim ve Yüksek Öğretim grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuş, ancak diğer gruplar arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 7: Akademik Azim Ölçeği Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin ANOVA Testi

Kaynak	Sum of Squares (SS)	df	Mean Square (MS)	F	p
Gruplararası	158.45	2	79.23	9.52	0.0002
Grup içi	1757.36	241	7.29		
Toplam	1915.81	243			

$p < .05$

Tablo 7’de belirtildiği üzere ANOVA sonuçlarına göre, gruplar arasında Akademik Azim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 241) = 9.52, p = 0.0002$). Yapılan post-hoc Sheffe testi sonucunda, Tek Çocuk ve 2 Kardeş grupları ile Tek Çocuk ve 3 ve Daha Fazla Kardeş grupları arasında anlamlı farklar gözlemlenmiştir. Ancak, 2 Kardeş ile 3 ve Daha Fazla Kardeş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 8: Liderlik Stilleri Ölçeği İle Akademik Azim Ölçeğine İlişkin Pearson Korelasyon Testi

Değişkenler	Dağıtımçı Liderlik	Sürdürümcü Liderlik	Serbest Bırakıcı Liderlik
Dağıtımçı Liderlik	1.00	0.45*	0.11
Sürdürümcü Liderlik	0.45*	1.00	0.32*
Serbest Bırakıcı Liderlik	0.11	0.32*	1.00
Akademik Azim	0.45*	0.32*	0.11

$p < .05$

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, dağıtımçı liderlik ile akademik azim arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.45, p < 0.001$). Bu, liderlik tarzlarından birinin, özellikle dağıtımçı liderliğin, öğrencilerin akademik azim düzeyleriyle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, sürdürümcü liderlik ile akademik azim arasında da pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.32, p = 0.002$), ancak bu ilişki dağıtımçı liderlik ile olandan daha zayıftır. Bu sonuç, sürdürümcü liderlik tarzının da öğrencilerin akademik azimleri üzerinde etkili olduğunu, ancak etkisinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Öte yandan, serbest bırakıcı liderlik ile akademik azim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = 0.11, p = 0.12$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların liderlik stillerine dair algıları farklı düzeylerde ortaya çıkmıştır. Dağıtımçı liderlik, en yüksek düzeyde algılanan liderlik tarzı olmuştur. Bu, liderlerin öğrencileri yönlendirme, rehberlik etme ve onlara kaynak sağlama gibi görevlerde aktif rol oynamasının, öğrenciler üzerinde daha güçlü bir etki yarattığını düşündürmektedir. Dağıtımçı liderlik tarzı, liderin öğrencilere daha yakın olması ve onların gelişim süreçlerine daha fazla katkıda bulunmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu tür bir liderlik tarzı, öğrencilere daha fazla destek sağlayarak onların hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olabilir.

Sürdürümcü liderlik, katılımcılar tarafından daha düşük bir seviyede algılanmıştır. Bu sonuç, sürdürümcü liderlik tarzının, öğrencilerin gelişim sürecinde daha sınırlı bir etki yaratabileceğini gösteriyor olabilir. Bu liderlik tarzı genellikle mevcut durumu koruma ve istikrar sağlama amacı güder. Ancak, öğrencilerin gelişimi için daha dinamik ve yenilikçi bir yaklaşım gerektiren durumlarda, sürdürümcü liderlik tarzının yeterli olmayabileceği düşünülebilir.

Serbest bırakıcı liderlik algısı ise en düşük seviyelerde kalmıştır. Bu bulgu, serbest bırakıcı liderlik yaklaşımının, öğrencilerin akademik gelişimleri üzerinde daha az etki yaratabileceğini göstermektedir. Serbest bırakıcı liderlik, öğrencilerin kendi başlarına kararlar almasını ve daha fazla bağımsızlık kazanmalarını sağlasa da, özellikle eğitim gibi rehberlik gerektiren bir ortamda, öğrenciler için daha fazla destek ve yönlendirme eksikliği yaratabilir.

Öğrencilerin akademik azim düzeyine yönelik bulgular da dikkat çekicidir. Katılımcıların genel olarak yüksek bir akademik azme sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu, öğrencilerin hedeflerine ulaşma konusunda istekli ve kararlı olduklarını göstermektedir. Akademik azim, öğrencilerin eğitime olan bağlılıklarını ve başarıya ulaşma motivasyonlarını yansıtan önemli bir faktördür.

Araştırma bulguları, liderlik stilleri ile öğrencilerin akademik azim düzeyleri arasındaki ilişkiler hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Dağıtımçı liderlik ve akademik azim arasında anlamlı ve orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuşken, sürdürümcü liderlik ile akademik azim arasındaki ilişki de anlamlı fakat daha düşük bir düzeyde pozitif olmuştur. Bu bulgular, öğretmenlerin, öğrencilere karşı destekleyici ve katılımcı bir liderlik tarzı sergilediklerinde, öğrencilerin akademik azim düzeylerinin arttığını göstermektedir. Öte yandan, serbest bırakıcı liderlik ile akademik azim arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu durum, serbest bırakıcı liderliğin, öğrencilerin akademik çabalarını artırma konusunda yeterli bir etkiye sahip olmadığını düşündürülebilir.

Öğrencilerin akademik azim düzeyleriyle ilgili olarak cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, kardeş sayısı gibi demografik faktörler de incelenmiştir. Cinsiyet açısından, erkek ve kız öğrenciler arasında akademik azim düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, anne ve baba eğitim durumu arasında yapılan analizlerde, yüksek öğretim seviyesinde olan ebeveynlere sahip öğrencilerin, daha düşük eğitim seviyelerine sahip ebeveynlere sahip öğrencilere göre daha yüksek akademik azim gösterdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, kardeş sayısı açısından yapılan analizde, tek çocuk ve 3 ve daha fazla kardeşi olan öğrenciler arasında akademik azim düzeylerinde anlamlı farklar bulunmuştur. Bu bulgular, aile dinamiklerinin öğrencilerin akademik motivasyonlarını etkileyebileceğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, yöneticilerin liderlik stillerinin öğrencilerin akademik azim düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle dağıtımçı ve sürdürücü liderlik stillerinin öğrencilerin akademik azim düzeylerini artırabileceği vurgulanabilir. Bu bulgular, eğitim politikaları ve öğretmen eğitimi programlarında liderlik becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Eğitimciler, öğrencilerin motivasyonlarını artıracak liderlik stratejileri benimseyerek, öğrenme süreçlerini destekleyebilirler.

Eğitimcilerle yönelik olarak, liderlik stillerinin öğrenciler üzerindeki etkisinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Araştırma bulguları, dağıtımçı liderlik tarzının öğrenciler üzerinde en yüksek etkiyi yarattığını göstermektedir. Bu nedenle, eğitimciler öğrencilerin gelişimlerini desteklemek ve onlara rehberlik etmek için daha aktif bir rol almalıdır. Sürdürücü liderlik tarzı, daha az etki yaratmış gibi görünse de eğitimcilerin mevcut durumu korurken, öğrencilere daha fazla fırsat sunacak yenilikçi yaklaşımlar geliştirmesi önemlidir. Ayrıca, serbest bırakıcı liderlik tarzı öğrencilerin bağımsızlık kazanmalarını sağlasa da, tamamen serbest bırakıcı bir yaklaşımın öğrenciler için yeterli olmayabileceği unutulmamalıdır. Eğitimciler, bu liderlik tarzlarını dengeli bir şekilde kullanarak öğrencilere hem bağımsızlık hem de rehberlik sunmalıdır. Öğrencilerin akademik azmi yüksek olmakla birlikte, bu azmi desteklemek için eğitimciler, öğrencilerin hedeflerine ulaşmaları konusunda onları cesaretlendirecek fırsatlar yaratmalıdır.

Araştırmacılara yönelik öneriler ise, liderlik stillerinin eğitim seviyelerine göre değişen etkilerini incelemeyi içermektedir. Özellikle farklı eğitim seviyelerinde (ilkokul, ortaokul, lise vb.) liderlik tarzlarının etkisinin karşılaştırılması, bu tarzların gelişimsel süreçlerde nasıl rol oynadığını daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Araştırmacılar, akademik azim ile liderlik tarzları arasındaki doğrudan ilişkileri daha kapsamlı şekilde inceleyebilir. Bu bağlamda, farklı öğrenci gruplarında liderlik stillerinin akademik başarı ve motivasyon üzerindeki etkileri araştırılabilir. Ayrıca, araştırma örnekleminde daha geniş ve çeşitlendirilmiş bir grup kullanılması, bulguların genellenebilirliğini artırabilir. Son olarak, kültürel ve sosyoekonomik faktörlerin de göz önünde bulundurulduğu çalışmalar, liderlik stillerinin farklı bağlamlarda nasıl etki gösterdiğini keşfetmek açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akan, D., Yıldırım, İ., & Yalçın, S. (2014). Okul müdürleri liderlik stili ölçeğinin geliştirilmesi (OMLSÖ). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51).
- Bass, B. M. (2000). The future of leadership in learning organizations. *Journal of Leadership Studies*, 7(3), 18-40.
- Bateman, T., & Snell, S. (Eds.). (2009). *Management*. McGraw-Hill.
- Bidwell, C. E. (2001). Analyzing schools as organizations: Long-term permanence and short-term change. *Sociology of Education, Extra*, 100-114.
- Botha, R. J. (2004). Excellence in leadership: Demands on the professional school principal. *South African Journal of Education*, 24(3), 239-243.
- Burns, J. M. (2003). *Transforming leadership: A new pursuit of happiness*. Atlantic Monthly Press.
- Clark, K. N., & Malecki, C. K. (2019). Academic grit scale: Psychometric properties and associations with achievement and life satisfaction. *Journal of School Psychology*, 72, 49-66. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2018.12.001>
- Credé, M., Tynan, M. C., & Harms, P. D. (2017). Much ado about grit: A meta-analytic synthesis of the grit literature. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113(3), 492-511. <https://doi.org/10.1037/pspp0000102>
- Duckworth, A. L., & Quinn, P. D. (2009). Development and validation of the short grit scale (Grit-S). *Journal of Personality Assessment*, 91(2), 166-174. <https://doi.org/10.1080/00223890802634290>
- Eren, E. (2000). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. Beta Yayınları.
- Evan, I. (1998). *Teachers' morale, job satisfaction, and motivation: A guide for school leaders*. Briddles Ltd.

- Hammond, D. A. (2017). Grit: An important characteristic in learners. *Currents in Pharmacy and Learning*, 9(1), 1-3. <https://doi.org/10.1016/j.cptl.2016.08.048>
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi* (S. Turan, Çev.). Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Nobel Yayıncılık.
- Karip, E. (1998). Dönüşümcü liderlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16, 443-465.
- Korkmaz, M. (2008). Okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğrenen örgüt özellikleri arasındaki ilişki üzerine nicel bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(53), 78-98.
- Kuh, G. D. (2003). What we're learning about student engagement. *NSSE Technical and Norms Report*, 35(2), 24-32.
- Liberman, A., Beverly, F., & Alexander, L. (1994). A culture in the making: Leadership in learner-centred schools. *National Centre for Restructuring Education*, 10-18.
- Mba, J. (2004). Strategic management centre. *Punch Lagos*, 11-24.
- Mestry, R., & Grobler, B. R. (2004). The training and development of principals to manage schools effectively using the competence approach. *International Studies in Educational Administration*, 32(3), 2-19.
- Oluremi, O. A. (2014). Academic perseverance, class attendance, and students' academic engagement: A correlational study. *European Journal of Educational Sciences*, 1(2), 133-140.
- Pike, G. R., Kuh, G. D., & Gonyea, R. M. (2003). The relationship between institutional mission and students' involvement and educational outcomes. *Research in Higher Education*, 44(2), 241-261.
- Robbins, S. P., Decenzo, D. A., & Coulter, M. (2012). *Fundamentals of management* (8th ed.). Prentice Hall.
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (2001). *Örgütsel Psikoloji*. Ezgi Kitabevi.
- Sağkal, A. S., Soylu, Y., Pamukçu, B., & Özdemir, Y. (2020). Akademik azim ölçeği'nin (AAÖ) Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 326-344.
- Yukl, G. (2010). *Leadership in organizations*. Prentice Hall.